

Kiadói tevékenység

23. sz.

A Liberális Párt újságok, folyóiratok és más kiadványok megjelentetésére törekszik saját programcéljainak valóra váltása céljából.

A párt finanszírozása

24. sz.

A Liberális Párt bevételeinek fő forrása a polgárok és szervezetek önkéntes adományai, valamint a tagdíjak.

A párt bevételeinek egyéb forrásai is lehetnek.

25. sz.

A párt eszközeit a vezetőség igazgatja, használja és kezeli, s erről rendszeresen, legálább félévenként egyszer tájékoztatja a párt Tanácsát és Közgyűlését.

A párt székhelye, jelvénye és pecsétje

26. sz.

A Liberális Párt székhelye Valjevo, Vuk Karadžić utca 20.

27. sz.

A Liberális Párt jelvénye a SPIN szimbólum, amely betűszóként a Sloboda, Pravda, Istina, Nauka (szabadság, méltányosság, igazság, tudomány) szavak kezdőbetűit tartalmazza, ami egyébként egy atomfizikai fogalom, az elemi részecskék leállíthatatlan belső forgásimpulzusa. Maga a szimbólum egy 40 mm átlójú deltoid, melynek sarkaiban állnak a S, P, I, N betűk.

28. sz.

A Liberális Párt pecsétje kör alakú, 30 mm átmérővel, melynek közepén a szövetség jelvénye van, körben pedig a felirat: LIBERALNA STRANKA – VALJEVO.

Külön rendelkezések

29. sz.

A Liberális Párt Tanácsa dönt a párt szakszolgálatának létesítéséről, szervezeti fölépítéséről és munkájáról, összhangban a párt és a vezető szervek erre vonatkozó igényeivel.

Átmeneti és zárórendelkezések

30. sz.

E Szervezeti szabályzat a Közgyűlés által való meghozatala napján lép hatályba.

Megjegyzés: A Liberális Párt Közgyűlése 1989. december 14-én elfogadta a Szervezeti szabályzatot.

(N. J. ford.)

NÉPI DEMOKRATA ALTERNATÍV MOZGALOM

(Narodna demokratska alternativa)

1. *Narodna demokratska alternativa (Narodna stranka), NaDa – Népi Demokrata Alternatív Mozgalom (Néppárt)*
2. *Kezdeményező bizottságunk 1989. december 25-én alakult meg Belgrádban.*
3. *Még nincs.*
4. *Egyelőre csupán programelveinket és szervezeti elképzeléseinket közöltük a nyilvánossággal (mellékelve).*

5. Igen, politikai irányelveink meghatározásában figyelembe vettük Ilija Garašanin (1812–1874) Načertanije c. munkáját, valamint Štrosmajer népbarát politikáját.
6. Tevékenységünket az alapszervezetekben fejtjük ki (hivatásosokra, szimpatizánsookra és szavazókra egyaránt számítunk).
7. Jelenlegi képviseleti szervünk a Kezdeményező Bizottság. Tagjai: Petar Momirović, történész (elnök), Milan Paroški (szóvivő), Miloš Kokanov, okl. mérnök, Stanislav Kulačin, abszolvens, Marko Omčikus, művészettörténész, Novica Miličević, kommercialista, Marija Radan-Jovin, építész, Jovanka Sečanski, etnológus és Slobodan Mileusnić magiszter.
8. Alapszervezeteink a következő városokban vannak: Újvidék (3), Belgrád (3), Šipovo, Tovariševo, Szenttamás, Csúrog, Zomor, Kula, Beočin, Temerin.
9. Közvetlen kapcsolatok.
10. Formális tagfelvétel nincsen, ilyesmire a jövőben sem számítunk. Aktivistáink száma 100, elsősorban a rokonszenvezők és a választók megnyerésére törekszünk.
11. Székhelyünk egyelőre nincsen. Kapcsolatfenntartó címek: Milan Paroški, Miša Dimitrijevića 4/b (021/618-308); Miloš Kokanov, FKL Temerin (021/23-576); Marko Omčikus, Műemlékvédelmi Intézet, Belgrád (011/451-677); Slobodan Mileusnić magiszter, a Pravoslavlje főszerkesztője (011/635-699).
12. Tájékoztatói szervünk egyelőre nincs.
13. Közleményben tájékoztattuk a nyilvánosságot a horvátországi nemzeti pártokról, meghatároztuk a szerb művelődési térséget Jugoszlávia sérthetetlen határai között, aláírásokat gyűjtöttünk Kosovóval és az emberi jogokkal kapcsolatosan, megfogalmaztuk a gazdasági reform programját.
14. Pártként kívánunk működni és részt veszünk a következő választásokon.
15. Szándékunkban áll koalícióra lépni elsősorban a Vajdasági Fiatalok Szociáldemokrata Szövetségével és szeretnénk együttműködést kialakítani bizonyos szakmai egyesületekkel is, köztük pl. a Független Újságíró Egyesülettel.
16. –

Újvidék, 1990 áprilisa

Az adatokat Milan Paroški
szóvivő szolgáltatta

A NÉPI DEMOKRATA ALTERNATÍV MOZGALOM PROGRAMJA

A bizonyosság, hogy az autokratikus uralom és a bármiféle ideológiai színezetű oligarchikus-ideológiai mesterkedés elkerülhetetlenül beleviszi a társadalmat a szegénység kilátástalanságába, a kizsákmányolásba, a türelmetlenségbe; egy olyan kollapszusba, melyben forrponjtjára ér a vallási és nemzeti megosztottság; a közösség bármely tagjának személyi bizonytalanságába, ami még az uralkodó réteg tagjaira is kiterjed; beleviszi a polgárháború tébolyába vagy az állam önnön polgárai ellen folytatott háborújába – mindennek bizonyossága csupán egyetlen lehetőséget hagy fenn a szabad ember számára:

– a HARCOT a civilizált világ teljes, semmivel sem korlátozott demokráciájáért, egy olyan demokráciáért, amely szuverén módon a nemzetközi jogokra épül, s az ember és a polgár elidegeníthetetlen jogain alapozódik; a harcot a felvilágosult demokráciáért, amely az egyetlen alternatíva tudatával rendelkezik abban a törekvésében, hogy szüntelenül és megalkuvás nélkül előbbre vigye a népeket, az államokat, az egyéneket, s amely mindenkinek és minden pillanatban megteremti a semmivel nem helyettesíthető érzést – A SZABADSÁGOT.

Az ilyen (teljes) igényű demokráciához vezető út maga is demokratikus, kivívásáért a törvényes hatalmi és öngazgatási szervekben folyik a harc (végtére is a forradalmi tapasztalatok nem demokratikusak, amit a francia forradalom kétszáz éves története, és egyetlen más példa sem cáfol meg), tehát a küldött-testületekben és a tereken, mindent, ahol szavával, érveivel, álláspontjainak szilárdságával az ember politikailag nem sérti mások mélyebb emberi érzéseit, hanem testvéri segítséget nyújt neki, hogy ő is kifejezhesse a maga személyesen megfogalmazott akaratát és állásfoglalását.

Ezekből a megállapításokból kiindulva, a Népi Demokrata Alternatív Mozgalom a következő álláspontokat, javaslatokat, követeléseket és határozatokat foglalja Programjába:

1. A Népi Demokrata Alternatív Mozgalom fenntartás nélkül elfogadja a JSZSZK alkotmányos rendjét, államberendezését és a frontszerveződést az elvszerűen meghatározott célokkal – hogy törvényes eszközökkel folytat harcot az alkotmány módosításáért, az összes politikai érdekcsoport és szervezet egyenrangú helyzetéért, Jugoszlávia minden polgárának egyenrangúságáért.

2. A jogállamiság megteremtésének egyetlen mechanizmusaként, egyetlen olyan mechanizmusként, amely hatékonyan, elvszerűen s a világ demokratikus hagyományaival összhangban elvezethet az alkotmány meghozataláig, szervezetünk az Alkotmányozó Nemzetgyűlés mellett foglal állást, amelyet titkos szavazással kell megválasztani az egy ember – egy szavazat elve alapján, s amelynek egyetlen módosító programfeladatát sem szabhatja meg sem a hatalmi rendszer valamely intézménye, sem valamelyik politikai szervezet. Ennek a testületnek, a megalakulását követő hat hónap alatt, meg kell hoznia Jugoszlávia alkotmányát.

3. Szervezetünk a népet és nem a nemzetet (a XIX. sz. politikai képződményét) tekintheti a szuverenitás letéteményesének, hiszen Jugoszláviát a maga, történelmileg egyesült népei alkotják, ennél fogva követeli, hogy a jugoszláv országgyűlés felsőházának képviselőit azonos mércékkel egyenlő számban válasszák meg minden nép (és nem köztársaság) részéről, s hogy ez a testület kétharmados többséggel határozzon kizárólag Jugoszlávia szuverenitásának kérdéseiben.

4. Fenntartás nélkül támogatjuk a nemzetközi jogi elvek, határozatok és konvenciók alkalmazását, amelyeket Jugoszlávia aláírt – s követeljük a JSZSZK, a Szerb SZK, a Macedón SZK és Crna Gora SZK képviselőházától, hogy sürgősségi eljárással hozzanak törvényt a következő tartalommal: „NEM KÍVÁNATOS SZEMÉLYEKÉ NYÍLVÁNÍJTUK MINDAZOKAT, AKIKET A HÁBORÚS KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT TELEPÍTETTEK LE JUGOSZLÁVIÁBAN.” Ellenkező esetben Jugoszláviának és a nevezett köztársaságoknak továbbra is el kell tűrniük a genocídium háborús büntetést – a háborús körülmények közötti betelepítést, s ezáltal a világ előtt meghazudtolják saját szuverenitásukat.

A polgárháború, a nagy munkanélküliség, a szeparatizmus és a jugoszlávok elleni mindenfajta megtorlás veszélye miatt szervezetünk megköveteli minden olyan egyedi aktus felülvizsgálatát, amellyel idegen állampolgároknak megadtuk a JSZSZK állampolgárságát 1943. november 29-e után.

5. A Népi Demokrata Alternatív Mozgalom veszélyeztetve látja a szabad hitvallást, s követeli, hogy ez a szabadság, szigorúan magánügyként kezelve, a gyakorlatilag megvalósuló szabadságok sorába kerüljön, a nyilvános ígahirdetés, hitoktatás és tanulás szabadságával, a vallási ünnepek megünneplésének és a vallási szervezetekbe való egyesülésnek a szabadságával.

6. Az állami és a magántulajdon meglétének és egyenrangú helyzetének szorgalmazásával együtt, szervezetünk szükségesnek tartja az állami tulajdon címviseelőjének és alapjának megnevezését, az igazgatás hatékony mechanizmusának megteremtésével. Ennek a hatékonyságnak ugyanolyannak kell lennie, mint a magántulajdonban. Csak így

módon mozgatható meg az állami tőke 90%-a, amelyet a megreformált törvényhozás is béklyóba kötött a társultmunkás öngazgatással, netán arra várva, hogy a gazdasági reform hatékonyságát a fennmaradó 10 százaléknyi magántőke fogja biztosítani!? Szervezetünk az állami tulajdon fennmaradása, s nem az értelmetlen átömlesztés – a fosztogatás mellett van, legalábbis azokban a gazdasági ágazatokban, amelyekben azonos feltételek mellett jobb eredményeket adhat a magántulajdonnál és amíg ilyen eredményeket nyújthat a társadalomnak.

7. Minden szabad ember történelmi érdekeiért harcolva, a Népi Demokrata Alternatív Mozgalom ugyanilyen erőfeszítéseket tesz a megélhetés peremére, szegénységbe és nyomorba sodródott munkásosztály végérvényes felszabadításáért is, mint ahogyan megköveteli az élelmiszer-gazdaság reprivatizálását (a teljes társadalmi birtokállomány 20 hektáronkénti 20 évi bérbe vételével), az üzemek modernizálásával, a magas fokú feldolgozás biztosításával. Egyedül a mezőgazdaság farmosításával, a földmaximum megszüntetésével és a szövetkezéssel, a munka nélküli fiatalok és a feudalizált mezőgazdasági birtokok dolgozói számára biztosított 20 éves tulajdonosi bérlettel, valamint megfelelő áru- és természetbeni hitelekkel biztosítható a termelési ciklusok felgyorsítása és kifizetődősége. Ilyen megoldásokkal Jugoszlávia a jövőben valóban elláthatja élelemmel Európát!

8. A reprivatizáció folyamatában az államnak az lenne a kötelessége, hogy a lakások és termőföldek alapjából elsősorban az olyan közintézmények fenntartását biztosítsa, mint amilyenek az egyetemek, a tudományos akadémia, a Matica srpska stb., hisz ily módon a társadalmi tulajdonnak legalább ez a része megkapná igazi birtokosát, anélkül, hogy elveszítené társadalmi jellegét, ezek az elsődleges jelentőségű népi intézmények pedig visszanyerhetnék elveszített autonómiájukat.

9. Határozottan és megalkuvás nélkül síkraszállunk, még a mai alkotmányos és törvényes lehetőségeken belül is, a jogrend függetlenségéért, ami alapvető előfeltétele a társadalom demokratizálódásának; megköveteljük a közszolgálatok depolitizálását, a gazdasági szférát pedig meg kell szabadítani a bürokrata apparátus óriási terhétől, mert csak így alkalmazkodhat a gazdasági törvényszerűségekhez, s csak így valósulhat meg végre a piacgazdaság.

10. A „harmadik világháború” kárvallottjait, minden jugoszláv vendégmunkást a törvényes mechanizmus megteremtésével sürgősen visszahozni az országba. Számukra lehetővé kell tenni, hogy visszatérésük után öt éven át ugyanolyan feltételek között dolgozhassanak, mint eddig abban az országban, ahol megszerezték felkészítéssel technológiai tudásukat, tőkájukat és munkaszokásaikat. Az adóknak, amelyeket a visszatérők fizetnének, öt éven át 25%-kal alacsonyabbnak kellene lenniük, mint a teljes megadóztatásnak abban az országban és gazdaságban, ahonnan hazajöttek. Emellett visszatérőknek öt éven át meghatározott állandó számú helyet kellene biztosítani a képviselői testületekben és külön minisztériumra bízni a gondoskodást minden érdekük érvényesítéséről.

11. A társadalmi káosz megszüntetésére a gazdasági és alkotmányos reformban szervezetünk konszisztens előírásokat követel a környezetvédelemben, eléggé szigorúakat ahhoz, hogy a jelenlegi (nem éppen rossz) technológiai feltételek mellett védelmet biztosítsunk a természetnek, amelyet elsősorban a hanyag viszonyulás végső pusztulással fenyeget. A társadalom és a gazdaság számára nem létezhet magasabb érdek, mint az egészséges és ártalommentes emberi környezet biztonsága.

12. Az oktatás teljes depolitizálása, az ideológiai tantárgyak törlése a rendes iskoláztatásból és a politikai iskolák pénzellátásának megszüntetése a társadalom részéről – ugyancsak elsőrendű programcélja a Demokrata Alternatív Mozgalomnak, amiért állhatatosan küzdeni fog. A felnövekvő nemzedék szocializálására bármiféle eszmeiség útján végérvényesen és visszavonhatatlanul megszűnik. Az ideológiai kérdések csak a civilizáció történetében és a politika ilyen jellegű tanulmányozásában maradhat fenn.

13. Minden jugoszláv népnek joga van a maga kulturális és történelmi térségére, míg a Jugoszlávián kívüli kulturális érdekek megvalósításáról, a jugoszláv kisebbségek identitásának és valamennyi jugoszláv nép kulturális értékeinek védelméről a művelődési minisztériumnak vagy a Jugoszláv Művelődési Tanácsnak kell gondoskodnia. Expanzív művelődési politikájával idehaza és a külföld irányában Jugoszlávia mindenképpen ki fogja elégíteni saját népeinek egyelőre elhanyagolt történelmi érdekeit és az egyenrangúság alapján lehetővé teszi csatlakozásukat az EGK-hoz.

14. Harcolni kívánunk a jogállam megteremtéséért, aminek előfeltétele a személyi kultuszt biztosító (holmi neveket és műveket védelmező) törvény eltörlése és az eszmék kritikai sugalmazások útján való szabad kinyilvánítása. A jogállam alkotó eleme a személyiség, az egyén és a nép, ezért ezen a téren szervezetünk harcot folytat a szabad nyilvánosságért (az újságírás, a tévé és rádió, a kiadóházak autonómításáért), amivel elősegíti a jogállam fejlődését és a személyi integritás szavatolását. Ezeknek a vívmányoknak ki kell terjedniük a művelődési alkotó munka biztonságának megteremtésére is, arányosan a befektetett munkával, valamint azoknak a technológiai eszközöknek a védelmére, amelyek a megvalósított javak alapján megfelelő jólétet teremthetnek.

15. Szervezetünk a maga önálló eszmei álláspontjai alapján jön létre, szem előtt tartva a társadalmi élet legjelentősebb vívmányait, de mentesülve minden ideológiai befolyástól, ami a hatalmon levő párt időserű programjából eredne.

16. Szervezetünk programja figyelembe veszi mindazoknak az országoknak a jellegzetes helyzetét, amelyeknek fejlődését az önfejűség több évtizedes zsarnoksága teljesen visszavetett és feltételezi a hasonló szervezetek széles körű támogatását, a velük való együttműködést idehaza és a mai JSZSZK területén kívül is (Románia, Bulgária, Görögország, Magyarország...).

Végleges programjának szövegét a Népi Demokrata Alternatív Mozgalom az alapító közgyűlésen fogadja el, a kifejtett álláspontok pedig csupán iránymutatóként szolgálnak, ösztönzést kívánnak nyújtani a demokratikus eszmék, követelések és javaslatok szabad megfogalmazásához, azokhoz a programokhoz, amelyek demokratikus szemléletükkel távlatokat nyitnak a társadalom előtt.

A Népi Demokrata Alternatív Mozgalom szervezeti elvei

A Népi Demokrata Alternatív Mozgalom politikai szervezet, amely az ország jogi rendszerével összhangban, a szerveződés és ténykedés demokratikus elvei alapján fejt ki munkáját. Első helyen áll a munka nyilvánossága.

Szerveződésünk kiindulópontja az alapszervezet, háromnál több alapszervezet pedig bizottságot választ. Minden alapszervezet munkáját elnök irányítja, akit saját soraikból a tagok titkos szavazással választanak meg.

A tagok létszámáról és kilétéről csak az alapszervezeti üléseken vezetnek nyilvántartást. Az alapszabályok végérvényes elfogadásáig nincs tagsági könyvecske és senki sem fizet tagdíjat.

A Népi Demokrata Alternatív Mozgalom munkájának, politikai állásfoglalásainak és ténykedésének publikálását és ennek biztosítását kizárólag önkéntes munkával fedezzük és adományokból finanszírozzuk.

Belgrád, 1989. december 25.

(N. J. ford.)